

Hannah Blythyn AS/MS
Y Dirprwy Weinidog Partneriaeth Gymdeithasol
Deputy Minister for Social Partnership

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

David Rees AS
Cadeirydd y Pwyllgor Biliau Diwygio

01 Tachwedd 2023

Annwyl David,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 26 Medi 2023 ynghylch rhyngddibyniaethau rhwng Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau) a'r Bil sydd ar ddod ynghylch cwotâu rhywedd. Rwy'n ymateb fel yr Aelod sy'n gyfrifol am y Bil sydd ar ddod. Rwyf wedi ceisio ateb isod bob un o'r cwestiynau yn eich llythyr.

Mae ymrwymiad y Llywodraeth i gyflwyno deddfwriaeth o fewn 12-18 mis yn dilyn adroddiad y Pwyllgor Diben Arbennig ym mis Mai 2022 wedi ei gwneud yn ofynnol inni weithio'n gyflym i drosi argymhellion lefel uchel yn gynigion polisi manwl. Nid yw'r amserlen hon wedi caniatáu i'r Bil sydd ar ddod gael ei gyhoeddi cyn ei gyflwyno i'r Senedd. Mae gwahanol baneli a phwyllgorau yn y Senedd wedi bod yn ystyried cwotâu rhywedd statudol ar gyfer ymgeiswyr Etholiadau'r Senedd yn y blynyddoedd diwethaf ac mae rhanddeiliaid allweddol, gan gynnwys arbenigwyr, wedi bod yn rhan o'r broses o lunio rhai o'r argymhellion sydd wedi deillio o'r grwpiau hyn.

Rwy'n awyddus i gefnogi craffu ar y Bil sydd ar ddod a'i gysylltiad â'r pecyn ehangach o ddeddfwriaeth Diwygio'r Senedd. Felly, os yw'n bosibl, byddaf yn anelu at ddarparu copi o'r Bil ymlaen llaw, dan embargo, i'r pwyllgor cyn ei gyflwyno. Byddwn yn ddiolchgar pe bai'r Aelodau'n cofio y bydd y Bil yn destun y gwiriadau cyn cyflwyno arferol, gan gynnwys penderfyniad y Llywydd arno.

Pwrpas cyflwyno cwotâu ymgeiswyr yw gwneud y Senedd yn ddeddfwrfa fwy effeithiol ar gyfer pobl Cymru, ac ar eu rhan, drwy geisio sicrhau bod y Senedd yn cynrychioli'n fras gyfansoddiad rhywedd poblogaeth Cymru. Bydd y manteision a allai ddeillio o gynrychiolaeth menywod mewn deddfwrfa yn cael eu nodi yn y Memorandwm Esboniadol ar gyfer y Bil.

Mae gan y Senedd hanes cymharol dda o aelodaeth sy'n gytbwys o ran rhywedd. Cyrhaeddwyd uchafbwynt yn 2003 pan oedd 50% o'r Aelodau a etholwyd i'r ail Gynulliad yn fenywod. Ers hynny, fodd bynnag, mae lefelau cynrychiolaeth menywod yn y Senedd wedi

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Hannah.Blythyn@llyw.cymru
Correspondence.Hannah.Blythyn@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

gostwng yn is na'r lefel hon, er bod ffigurau'r cyfrifiad diweddaraf yn dangos bod 51% o'r boblogaeth yn fenywod. Mae hyn yn dangos bod menywod ar hyn o bryd yn fwyaf heb gynrychiolaeth ddigonol yn ein deddfwrfa.

Wrth ystyried argymhelliad lefel uchel y Pwyllgor Diben Arbennig, rydym wedi gorfod llunio polisi manwl sydd wedi cynnwys ystyried dulliau a ddefnyddir o amgylch y byd a'r hyn a allai weithio orau yng nghyd-destun etholiadau'r Senedd. Mae ein model arfaethedig ar gyfer cwotâu wedi'i gynllunio i sicrhau'r siawns orau posibl o gyflawni Senedd y mae o leiaf 50% o'i haelodau yn fenywod (sy'n adlewyrchu ein poblogaeth yn fras), gan sicrhau hefyd fod modd ei weithredu'n effeithiol o fewn system etholiadol y Senedd.

Bydd y ddeddfwriaeth yn darparu ar gyfer cwotâu rhywedd ymgeiswyr o fewn y system rhestr gaeedig (y darperir ar ei chyfer ym Mil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau)), yn unol ag argymhelliad y Pwyllgor Diben Arbennig. Yn benodol, bydd yn gosod trothwy isaf ar gyfer cyfran y menywod ar restrau ymgeiswyr pleidiau ac yn y safle cyntaf ar draws holl restrau plaid. Bydd Swyddogion Canlyniadau Etholaethol a swyddog cenedlaethol newydd yn chwarae rôl allweddol o ran asesu cydymffurfiaeth pleidiau â'r rheolau. Wrth ddatblygu'r model, rydym wedi gweithio i sicrhau y gellir parhau i gynnal etholiadau'r Senedd yn effeithiol.

I ddylunio'r polisi, mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio gyda chynrychiolwyr y gymuned etholiadol i ystyried effeithiau cwotâu ar brosesau etholiadol presennol, gan gynnwys yng nghyd-destun y newidiadau sydd i'w rhoi ar waith o ganlyniad i'r system cynrychiolaeth gyfrannol â rhestrau caeedig newydd.

Ni fydd y ddeddfwriaeth sydd ar ddod yn effeithio ar weithrediad y system etholiadol a gynigir ym Mil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau). Er enghraifft, bydd y darpariaethau ynghylch cyflwyno rhestrau ymgeiswyr i Swyddogion Canlyniadau Etholaethol (adran 8 o Fil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau), sy'n mewnosod adran 7 newydd yn Neddf Llywodraeth Cymru 2006), hyd rhestrau ymgeiswyr (adran 7(3) newydd) a llenwi seddi gwag (adran 9 o'r Bil), yn aros yr un fath p'un a ydynt yn gweithredu gyda chwotâu neu hebddynt. Serch hynny, mae cwotâu yn rhan bwysig o'r pecyn cyffredinol ar gyfer diwygio'r Senedd ac mae'r ddau ddarn o ddeddfwriaeth wedi'u cynllunio i ategu ei gilydd.

Gallaf gadarnhau mai'r bwriad, yn unol ag adroddiad y Pwyllgor Diben Arbennig, yw i Swyddogion Canlyniadau Etholaethol fod yn gyfrifol am wirio bod rhestrau pleidiau yn cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth cwotâu ar lefel yr etholaeth leol, yn yr un modd ag y maent ar hyn o bryd yn derbyn ac yn asesu papurau enwebu a rhestrau pleidiau i sicrhau eu bod yn gyflawn ac yn cydymffurfio â'r rheolau etholiadol cyfredol.

Roedd y Memorandwm Esboniadol a'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol ar gyfer Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau) wedi'u cyfyngu i gwmpas y Bil hwnnw. Bydd effeithiau ariannol cwotâu yn cael eu nodi mewn Asesiad Effaith Rheoleiddiol ar wahân o fewn y Memorandwm Esboniadol ar gyfer y Bil sydd ar ddod. Er mwyn helpu'r Pwyllgor i graffu ar y Bil sydd gerbron y Senedd ar hyn o bryd, gall y Cwnsler Cyffredinol a minnau gadarnhau na fyddai'r asesiad ariannol na'r asesiadau effaith eraill ar gyfer Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau) wedi bod yn sylweddol wahanol pe bai darpariaeth ynghylch cwotâu wedi'u cynnwys ynddo. Y rheswm dros hyn yw y gweithredwyd mewn modd i integreiddio'r model i brosesau etholiadol presennol a'r cynigion ar gyfer system etholiadol cynrychiolaeth gyfrannol â rhestrau caeedig.

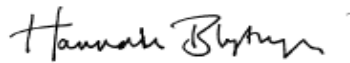
Rwy'n cael ar ddeall eich bod wedi ysgrifennu at y Cwnsler Cyffredinol ar 25 Hydref 2023 mewn perthynas â chwestiynau 2(c) a 2(d) a oedd yn eich llythyr dyddiedig 26 Medi 2023.

Gallaf gadarnhau bod fy ymateb i'r cwestiynau hyn yn adlewyrchu ein safbwynt ni'n dau, a hyderaf ei fod yn darparu'r wybodaeth sydd ei hangen ar y pwyllgor.

Edrychaf ymlaen at gyflwyno'r Bil ac at weithio gyda'r pwyllgor yn ystod y broses graffu.

Mae copi o'r llythyr hwn yn cael ei anfon at gadeiryddion y Pwyllgor Cyllid a'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad.

Yn gywir

Hannah Blythyn AS/MS

Y Dirprwy Weinidog Partneriaeth Gymdeithasol
Deputy Minister for Social Partnership

CC: Peredur Owen Griffiths AS, Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid

Huw Irranca Davies AS, Cadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad